ការប្រកួតប្រជែងសំណេរយុវជនសម្រាប់ព្រឹត្តិការណ៍ទិន្នន័យបើកទូលាយ ២០២០ ស្តីពី

«តួនាទីនៃទិន្នន័យបើកទូលាយ និងព័ត៌មានក្នុងការលើកកម្ពស់តម្លាភាព និងគណនេយ្យភាពក្នុងការផ្តល់សេវាសាធារណៈនៅកម្ពុជា»

សំណេរជ័យលាភី លេខ១ ដល់ លេខ៣

ចេញផ្សាយថ្ងៃទី១១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២០

រៀបរៀងដោយ៖

អង្គការទិន្នន័យអំពីការអភិវឌ្ឍ Open Development Cambodia

ចូលរួមសហការដោយ៖

CCIM cambodian center for independent media

តម្លាភាពកម្ពុជា TRANSPARENCY INTERNATIONAL Cambodia

មាតិកា

០១ គុណកថា
០២ អំពីទិវាទិន្នន័យបើកទូលាយ និងការប្រកួតសំណេរ
០៣ សំណេរជ័យលាភីលេខ១
១១ សំណេរជ័យលាភីលេខ២
១៦ សំណេរជ័យលាភីលេខ៣

គុណភកថា

អត្ថបទសំណេរចំនួនបីនេះ ជាស្នាដៃរបស់បេក្ខជនបេក្ខនារីជ័យលាភីនៃកម្មវិធីការប្រកួតប្រជែងសំណេរអត្ថបទក្នុងឱកាសទិវាទិន្នន័យបើកទូលាយឆ្នាំ២០២០ ដែលបានប្រព្រឹត្តទៅនៅថ្ងៃទី០៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០២០។ អង្គការទិន្នន័យអំពីការអភិវឌ្ឍ ហៅកាត់ថា អូឌីស៊ី ក៏សូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅដល់ អង្គការតម្លាភាពកម្ពុជា (TI Cambodia) និងមជ្ឈមណ្ឌលកម្ពុជាដើម្បីប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយឯករាជ្យ (CCIM) ដែលបានចូលរួមសហការរៀបចំ និងជាគណៈកម្មការដាក់ពិន្ទុដ៏សុក្រឹត្យសម្រាប់កម្មវិធីប្រកួតសំណេរនេះ។

អង្គការទិន្នន័យអំពីការអភិវឌ្ឍ (ODC) ជាមជ្ឈមណ្ឌលដែលធ្វើការនៅលើបណ្ដាញអ៊ិនធើណិត ដោយប្រមូលផ្ដុំទិន្នន័យដែលមានជាសាធារណៈ និងដោយមិនគិតថ្លៃ ដើម្បីផ្ដល់ព័ត៌មានត្រឹមត្រូវនិងថ្មីបំផុតដល់សាធារណៈជនអំពីប្រទេសកម្ពុជា ការអភិវឌ្ឍន៍សង្គម និងសេដ្ឋកិច្ចរបស់ប្រទេសនេះ។

អង្គការតម្លាភាពកម្ពុជា (TI Cambodia) ជាអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលក្នុងស្រុកធ្វើការរួមគ្នាជាមួយបុគ្គល និងស្ថាប័នគ្រប់ជាន់ថ្នាក់ ដើម្បីលើកកម្ពស់សុចរិតភាព និងកាត់បន្ថយអំពើពុករលួយនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។

មជ្ឈមណ្ឌលកម្ពុជាដើម្បីប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយឯករាជ្យ (CCIM) ជាអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលក្នុងស្រុកផ្ដោតលើការលើកកម្ពស់ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយឯករាជ្យ សេរីភាពសារព័ត៌មាន សេរីភាពបញ្ចេញមតិ ការទទួលបានព័ត៌មាន និងអភិបាលកិច្ចប្រជាធិបតេយ្យ។

ការទទួលខុសត្រូវ៖ ទស្សនៈ យោបល់ និងការបកស្រាយដែលបានបង្ហាញនៅក្នុងការបោះពុម្ពផ្សាយនេះ គឺជាទស្សនៈរបស់បេក្ខជនប្រកួតសំណេរ ដែលជាអ្នកនិពន្ធ ហើយវាមិនគួរត្រូវបានបកស្រាយ ឬឆ្លុះបញ្ចាំងថាជាទស្សនៈផ្លូវការ ឬក្រៅផ្លូវការរបស់អង្គការទិន្នន័យអំពីការអភិវឌ្ឍ អង្គការតម្លាភាពកម្ពុជា ឬមជ្ឈមណ្ឌលកម្ពុជាដើម្បីប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយឯករាជ្យនោះទេ។

រចនាក្រប និងរៀបរៀងដោយ៖ អង្គការទិន្នន័យអំពីការអភិវឌ្ឍ (ODC)

អំពីទិន្នន័យបើកទូលាយ និងការប្រកួតសំណេរ

ទិវាទិន្នន័យបើកទូលាយឆ្នាំ ២០២០ គឺជាឱកាសមួយសម្រាប់អ្នកស្រលាញ់ចូលចិត្តទិន្នន័យបើកទូលាយដើម្បីចូលរួមសរសេរកម្មវិធី ធ្វើសេរីការទិន្នន័យ បង្កើតទស្សនីយភាពទិន្នន័យ និងផ្សព្វផ្សាយការវិភាគដោយប្រើប្រាស់ទិន្នន័យបើកទូលាយសាធារណៈ។ សកម្មភាពទាំងនេះ ត្រូវបានរៀបចំឡើងដើម្បីបង្ហាញពីអត្ថប្រយោជន៍នៃទិន្នន័យបើកទូលាយ និងដើម្បីលើកទឹកចិត្តដល់ការអនុម័តនៃគោលនយោបាយទិន្នន័យបើកទូលាយនៅក្នុងវិស័យរដ្ឋាភិបាល ធុរកិច្ច និងសង្គមស៊ីវិល។ ព្រឹត្តិការណ៍ឆ្នាំនេះ ស្ថិតក្រោមប្រធានបទ **“ទិន្នន័យបើកទូលាយសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍដោយស្មើភាព”**។

ជាមួយនឹងប្រធានបទ **“ទិន្នន័យបើកទូលាយសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍដោយស្មើភាព”** អូឌីស៊ីបានរៀបចំការប្រកួតប្រជែងសំណេរអត្ថបទក្រោមប្រធានបទ “**តួនាទីនៃទិន្នន័យបើកទូលាយ និងព័ត៌មានក្នុងការលើកកម្ពស់តម្លាភាព និងគណនេយ្យភាពក្នុងការផ្តល់សេវាសាធារណៈនៅកម្ពុជា”** ដើម្បីលើកកម្ពស់ពីសារៈសំខាន់នៃការបើកទូលាយ និងចែកចាយទិន្នន័យ និងព័ត៌មាន រួមគ្នាជាមួយនឹងតម្រូវការដើម្បីបង្កើនការចូលរួមជាសាធារណៈកាន់តែប្រសើរ ពិសេសចូលរួមពិនិត្យការផ្តល់សេវាសាធារណៈ ដែលនឹងលើកកម្ពស់តម្លាភាព និងគណនេយ្យភាពនៅក្នុងប្រទេស។

ការប្រកួតប្រជែងនេះត្រូវបានផ្សព្វផ្សាយជាសាធារណៈ ជាពិសេសដល់យុវជនកម្ពុជា ដែលពួកគេដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការផ្លាស់ប្តូរសង្គម កំណើនសេដ្ឋកិច្ច និងការច្នៃប្រឌិតបច្ចេកវិទ្យានៅក្នុងយុគសម័យឌីជីថលនេះ។

ឯកសារនេះចងក្រងនូវអត្ថបទសំណេរដែលបានទទួលជ័យលាភីលេខ១ លេខ២ និងលេខ៣ នៅក្នុងការប្រកួតសំណេរនៃព្រឹត្តិការ ទិន្នន័យបើកទូលាយឆ្នាំ ២០២០ នេះ។

រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ០៦ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២០

"តួនាទីនៃទិន្នន័យបើកទូលាយ និងព័ត៌មានក្នុងការលើកកម្ពស់តម្លាភាព និងគណនេយ្យភាព ក្នុងការផ្តល់សេវាសាធារណៈនៅកម្ពុជា"

ឃី ពិសី*

ជ័យលាភីលេខ១ ការប្រកួតសំណេរទិវាទិន្នន័យបើកទូលាយឆ្នាំ ២០២០

សេចក្តីផ្តើម

ការបើកចំហទិន្នន័យព័ត៌មាន បាននឹងកំពុងបន្តដើរតួនាទីកាន់តែសំខាន់ខ្លាំងឡើងៗ នៃសម័យសាកលភាវូបនីយកម្មទាំងនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ និងប្រទេសអភិវឌ្ឍ។ ក្នុងនោះផងដែរទិន្នន័យត្រូវបានគេយកទៅប្រើប្រាស់នៅតាមស្ថាប័ន អង្គការ និងក្រុមហ៊ុននានា ដើម្បីបំពេញតម្រូវការទៅតាមវិស័យរៀងៗខ្លួន សូម្បីតែរដ្ឋាភិបាលនៃរដ្ឋបរទេសនីមួយៗ ក៏មានភាពចាំបាច់ត្រូវការទិន្នន័យព័ត៌មាន អំពីដំណើរការវិវឌ្ឍសង្គមរបស់ពួកគេយកមកវិភាគ តាក់តែងគោលនយោបាយសម្រាប់លើកកម្ពស់សុខុមាលភាពសង្គម និងកំណើនសេដ្ឋកិច្ចជាតិផងដែរ។ ទាំងនេះត្រូវបានគេហៅថា **"ទិន្នន័យព័ត៌មានសាធារណៈ"**។ បច្ចុប្បន្នមាន អង្គការ ស្ថាប័នមួយចំនួនបាននឹងកំពុងខិតខំបើកចំហទិន្នន័យព័ត៌មានជាច្រើន ដល់ពលរដ្ឋ និងបណ្តាអ្នកសិក្សាស្រាវជ្រាវនៅលើប្រព័ន្ធឌីជីថល។ គេហទំព័រ **អង្គការទិន្នន័យអំពីការអភិវឌ្ឍ (Open Development Cambodia)** គឺជាគេហទំព័រអង្គការសង្គមស៊ីវិល ដែលមានភាពសកម្មជាងគេទៅលើការផ្តល់ទិន្នន័យព័ត៌មានផ្សេងៗ ទៅដល់អ្នកស្វែងរកទូទៅរាប់ចាប់ពី អង្គការមួយនេះបានចុះបញ្ជីជាផ្លូវការ នៅឆ្នាំ ២០១៥ ហើយមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ក្រុមការងាររបស់ ODC នៅតែបន្តបេសកកម្មរបស់ខ្លួនជានិច្ច ដើម្បីជាផលប្រយោជន៍មួយសម្រាប់សាធារណៈជនដែលអាចចូលទៅមើល និងទាញយកទិន្នន័យព័ត៌មានបានយ៉ាងសេរី។

តួនាទី និងសារៈសំខាន់នៃការទទួលបានព័ត៌មានអំពីការប្រើប្រាស់សេវាសាធារណៈ

ដើម្បីជាទុនក្នុងការពិចារណា គេអាចយល់ជាដំបូងថា៖ ទិន្នន័យព័ត៌មានសាធារណៈគឺជាបណ្តុំឯកសារដែលប្រមូលចងក្រងដោយស្ថាប័នសាធារណៈ ហើយស្ថិតក្រោមបញ្ញត្តិនៃច្បាប់ ។ ទិន្នន័យព័ត៌មានទាំងនោះមានជាអាទិ៍៖ សៀវភៅ ក្រដាសស្នាម លិខិតឯកសារ រូបថត វីឌីអូ ផែនទី គំនូរ សំឡេង រូបភាព កូដ(Code) ទិន្នន័យ(Data Source) ដែលទាំងនេះគេអាចចាត់បញ្ចូលថា ជាប្រភេទទិន្ននន័យព័ត៌មានដែលអាចប្រើប្រាស់ ទៅតាមតម្រូវការជាក់ស្តែងសម្រាប់បម្រើឱ្យប្រយោជន៍សាធារណៈ។ ទិន្នន័យព័ត៌មានបើកទូលាយអាចជួយសង្គមមួយឱ្យ សម្រេចបាននូវគោលដៅជាច្រើន។ បើតាមអង្គការសហប្រជាជាតិ ទិន្នន័យបើកទូលាយ បានចូលរួមចំណែកក្នុងគោលដៅអភិវឌ្ឍសហស្សវត្ស៍ និងគោលដៅអភិវឌ្ឍប្រកបទៅដោយចីរភាពដូចជា៖

ទី១ ៖ ជំរុញកំណើនសេដ្ឋកិច្ច និងការបង្កើតការងារ។

* **ឃី ពិសី** ជានិស្សិតច្បាប់ នៅសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទនីតិសាស្រ្ត និងវិទ្យាសាស្រ្តសេដ្ឋកិច្ច។

ទី២ ៖ បង្កើនប្រសិទ្ធភាព និងការគ្រប់ដណ្តប់លើសេវាសាធារណៈ។
ទី៣ ៖ បង្កើនតម្លាភាពគណនេយ្យភាព និងការចូលរួមរបស់ពលរដ្ឋ។
ទី៤ ៖ ជួយសម្រួលឱ្យមានការចែករំលែកព័ត៌មានកាន់តែប្រសើរឡើងសម្រាប់រដ្ឋាភិបាល[1]

តាមការវាយតម្លៃជាទូទៅ ទិន្នន័យព័ត៌មានពិតជាមានតួនាទីសំខាន់ ក្នុងការលើកកម្ពស់ តម្លាភាពគណនេយ្យភាព ក្នុងការផ្តល់សេវាសាធារណៈពីសំណាក់មន្ត្រីរាជការសាធារណៈនៃ រដ្ឋបាលថ្នាក់ជាតិ និងថ្នាក់ក្រោមជាតិ ទៅដល់ពលរដ្ឋដែលជាអ្នកប្រើប្រាស់សេវា ជាពិសេសពលរដ្ឋ អាចប្រើប្រាស់សេវាសាធារណៈប្រកបដោយទំនុកចិត្ត។ ជាថ្នូរមកវិញពលរដ្ឋបានជាប់កាតព្វកិច្ចបង់ពន្ធ ដើម្បីយកទៅបើកប្រាក់បៀវត្សរ៍ដល់មន្ត្រីរាជការដែលបម្រើសេវាដល់ពួកគាត់។

យោងលើសេចក្តីប្រកាសជាសកលរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ តាមរយៈអង្គការ UNESCO បានកំណត់យកថ្ងៃទី២៨ កញ្ញា ជារៀងរាល់ឆ្នាំ គឺជា **"ទិវានៃសិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មាន"**។ ទន្ទឹមនឹងនេះរដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជាត្រង់មាត្រា៣១ ក៏បានបញ្ជាក់ដែរថា៖ កម្ពុជាទទួលស្គាល់ពីសិទ្ធិមនុស្ស កតិកាសញ្ញារបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ។ សិទ្ធិជាមូលដ្ឋានដែលបានចែងក្នុងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តិដូចបញ្ជាក់ជូនខាងលើ ពិតជាបានដើរតួនាទីសំខាន់ក្នុងការធានាដល់ ដំណើរការនៃការទទួលបានទិន្នន័យព័ត៌មានទៅដល់ពលរដ្ឋអំពីការប្រើប្រាស់សេវាសាធារណៈ។ សិទ្ធិទាំងនេះត្រូវបានធានាដោយកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយ។[2]

ដើម្បីរៀបចំដំណើរការនេះ រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាតាមរយៈក្រសួងព័ត៌មាន បានតាក់តែងសេចក្តីព្រាងច្បាប់ "ស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មាន"[3] ក៏ប៉ុន្តែរហូតមកដល់បច្ចុប្បន្ន ច្បាប់នេះមិនទាន់បានអនុម័តនៅឡើយទេដោយកំពុងជជែកដេញដោលបន្ថែមទៀតរវាងរដ្ឋាភិបាល និងភាគីពាក់ព័ន្ធ។ ច្បាប់នេះពិតជាបានដើរតួនាទីសំខាន់ព្រោះនៅពេលមានច្បាប់គាំពារ ពលរដ្ឋគ្រប់រូបនឹងអាចទទួលបាននូវទិន្នន័យព័ត៌មានផ្សេងៗ ដែលពួកគេចង់បាន ជាពិសេសព័ត៌មានពាក់ព័ន្ធនឹងវិស័យសាធារណៈ។ មិនត្រឹមតែពលរដ្ឋនោះទេ សូម្បីតែវិស័យឯកជនក៏អាចទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍ អំពីការបើកចំហទិន្នន័យព័ត៌មាននេះផងដែរ ក្នុងនោះពួកគេអាចស្នើសុំព័ត៌មានទៅ ស្ថាប័នសាធារណៈអំពី ការគម្រោងអភិវឌ្ឍនានារបស់រដ្ឋ អាចទទួលបានព័ត៌មានផ្លូវការស្តីពីស្ថានភាព៖ សេដ្ឋកិច្ច វិនិយោគ ពន្ធដារ ច្បាប់ ជាដើម។ ចំណែកឯសង្គមស៊ីវិលពួកគេ ក៏អាចដឹងអំពីប្រសិទ្ធិភាពនៃកិច្ចការសាធារណៈ ហើយអាចលើកយកករណីណាមួយ ទៅចូលរួមពិគ្រោះផ្តល់យោបល់ក្នុងនាមជាដៃគូរអភិវឌ្ឍ ជាមួយរដ្ឋាភិបាលផងដែរ ប្រសិនបើពួកគេរកឃើញភាពមិនប្រក្រតីក្នុងការផ្តល់សេវាសាធារណៈ។

ស្វែងយល់អំពីសេវាសាធារណៈនៅកម្ពុជា

ផ្អែមតាម **"គោលនយោបាយស្តីពី ការផ្តល់សេវាសាធារណៈ"** អនុម័តដោយគណៈរដ្ឋមន្ត្រី កាលថ្ងៃទី៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៦[4] បានកំណត់ថា រាល់សកម្មភាពទាំងឡាយ ដែលធ្វើឡើងដោយ **"ស្ថាប័នមានសមត្ថកិច្ច"** និង **"ស្ថាប័នទទួលសមត្ថកិច្ច"** ក្នុងគោលដៅបម្រើផលប្រយោជន៍សាធារណៈគឺជា **"សេវាសាធារណៈ"**។ **ស្ថាប័នមានសមត្ថកិច្ច** គឺសំដៅដល់ស្ថាប័នរដ្ឋ ភ្នាក់ងាររដ្ឋ ឬអាជ្ញាធរគ្រប់លំដាប់ថ្នាក់ ដែលបំពេញការងារឱ្យរាជការ។ ចំណែកឯ **ស្ថាប័នទទួលសមត្ថកិច្ច** គឺសំដៅដល់ ផ្នែកឯកជន អង្គការសង្គមស៊ីវិលដែលទទួលបានសិទ្ធិ ភារកិច្ចពីរដ្ឋ

ក្នុងការបម្រើសេវាដល់ពលរដ្ឋ ដែលស្ថិតក្រោមលក្ខន្តិកៈ និងការត្រួតពិនិត្យពីរដ្ឋ។ សេវាសាធារណៈដូចបាន កំណត់ន័យខាងលើ ត្រូវបានបែងចែក ទៅតាមវិស័យ និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ក្រសួងស្ថាប័នជំនាញដូចខាង ក្រោមៈ

សេវាសាធារណៈពាក់ព័ន្ធនឹងអធិបតេយ្យភាពរដ្ឋ

ក្នុងន័យនេះអង្គភាព ឬនីតិបុគ្គលរបស់រដ្ឋ គឺមាន កាតព្វកិច្ចផ្តាច់មុខក្នុងផ្តល់សេវា ទៅលើជំនាញរបស់ខ្លួន មានដូចជាៈ

- លិខិតអនុញ្ញាត អាជ្ញាប័ណ្ណ
- បញ្ជីអត្រានុកូលដ្ឋាន សៀវភៅគ្រួសារ
- ប័ណ្ណសម្គាល់យានយន្តគ្រប់ប្រភេទ អាកាសយាន្ត នាវាចរ
- វិញ្ញាបនបត្រទទួលស្គាល់កម្មសិទ្ធិ
- លិខិតបញ្ជាក់អត្តសញ្ញាណលិខិតឆ្លងដែន។ល។

សេវាសាធារណៈពាក់ព័ន្ធនឹង ផ្នែកហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ

មន្ទីរពេទ្យ សាលារៀន ប្រព័ន្ធទឹកស្អាត ការដឹកជញ្ជូន ថាមពលអគ្គីសនី ប្រព័ន្ធទូរគមនាគមន៍ជាដើម។ ការពិតនៅមិនទាន់អស់ សេវាសាធារណៈនៅឡើយទេ សូម្បីតែកងកម្លាំងការពារសណ្តាប់ធ្នាប់ក៏គេ ចាត់ចូលជាចង្កោមនៃសេវាសាធារណៈមួយ ដែលបម្រើពលរដ្ឋដែរ។

ការបើកចំហទិន្នន័យឬព័ត៌មានផ្សេងៗ គឺពិតជាមានសារៈសំខាន់សម្រាប់ពលរដ្ឋៈ ដោយគេអាចដឹងថា តើសេវាសាធារណៈណាខ្លះដែលបង់ថ្លៃ? ហើយបើបង់ថ្លៃ តើពលរដ្ឋត្រូវចំណាយប៉ុន្មាន? ប្រសិនបើពលរដ្ឋបានដឹង អំពីព័ត៌មាន ពួកគេអាចយល់បានថាតើឯកសាររបស់ពួក គេត្រូវប្រើពេលប៉ុន្មានដើម្បីធ្វើរួចរាល់។

តើគណនេយ្យភាព និងតម្លាភាពក្នុងការផ្តល់សេវាសាធារណៈមានន័យដូចម្តេច ?

គណនេយ្យភាព គឺជាកាតព្វកិច្ចរបស់អ្នកដែល ទទួលបាននូវសិទ្ធិអំណាច ដើម្បីឆ្លើយបំភ្លឺ និងទទួលខុសត្រូវចំពោះទង្វើនានារបស់ខ្លួន ដែលកើតឡើងក្នុងសកម្មភាពពេលបំពេញការងារ។[5] ចំណែកឯ **តម្លាភាព** គឺជាការ បើកចំហរព័ត៌មានសាធារណៈ ដែលទាក់ទងនឹងការប្រជុំ គម្រោងថវិកា សវនកម្ម ការផ្តល់សេវាសាធារណៈ និងការ ធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្តរបស់អ្នកតំណាងពលរដ្ឋ។ តម្លាភាព គឺជាការឆ្លុះបញ្ចាំងនូវគណនេយ្យភាព។ តម្លាភាព នៅតាមស្ថាប័ននានា គឺជាការបើកចំហរជាសាធារណៈដល់ ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ និងពលរដ្ឋឱ្យដឹងអំពីដំណើការនៃ សកម្មភាពការងាររបស់ខ្លួន ដោយស្តាប់នូវមតិយោបល់ ផ្សេងៗ យកមកកែលំអរប្រព័ន្ធការងារក្នុងការបម្រើសេវា សាធារណៈ ។ ក្នុងសង្គមប្រជាធិបតេយ្យកាលណាពលរដ្ឋ ទទួលបានព័ត៌មានគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ នោះពលរដ្ឋនឹង សកម្មក្នុងកិច្ចការសាធារណៈ ដែលធ្វើឱ្យការងារសាធារណៈរបស់មន្ត្រីរាជការប្រព្រឹត្តទៅដោយមានតម្លាភាព និង គណនេយ្យភាព ។ ក៏ប៉ុន្តែក្នុងបរិបថសង្គមយើង គេពិបាក នឹងវាយថាមានតម្លាភាព ល្អ ឬក៏អាក្រក់? ក៏ព្រោះថា ប្រសិនបើការងារប្រព្រឹត្តទៅដោយតម្លាភាពវាគឺជាឱកាស របស់ពលរដ្ឋក្នុងការចូលរួមផ្តល់យោបល់យតាមដានកិច្ចការសាធារណៈដើម្បីការពារផលប្រយោជន៍រួម។ ផ្ទុយទៅ វិញបើការផ្សព្វផ្សាយ ឬទទួលព័ត៌មាននៅមានកម្រិត ដោយទិន្នន័យរបាយការណ៍នៅមិនទាន់បើកចំហរ ប្រជាពលរដ្ឋ បុគ្គលិកស្ថាប័ន មានការលំបាកចូលទៅកាន់ ព័ត៌មាន នោះមានន័យថាវាការប្រឈមមួយដែលឈាន ទៅដល់ការដាក់ពិន្ទុទៅលើតម្លាភាព ។

ឧទាហរណ៍ទី១ ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ/សង្កាត់ ក្នុងតំបន់ "ក" គ្រោងនឹងផ្តល់អជ្ញាប័ណ្ណដល់ក្រុមហ៊ុនឯកជន ដើម្បីវិនិយោគក្នុងការផ្តល់ថាមពលអគ្គិសនី និងសេវាដឹកជញ្ជូនដល់ពលរដ្ឋ ដោយពុំមានការបើកឱ្យដេញថ្លៃលើគម្រោងវិនិយោគនេះនោះទេ ហើយក៏ពុំបានផ្សព្វផ្សាយដល់មហាជន ដើម្បីតាមដានការសម្រេចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ/សង្កាត់នោះដែរ។ ក្រុមហ៊ុននោះត្រូវបានគេដឹងថាជាបក្សពួករបស់មន្ត្រីស្និទនឹងអ្នកមានអំណាចក្នុងតំបន់ "ក" ជាហេតុធ្វើឱ្យក្រុមហ៊ុនអាចតំឡើងតម្លៃសេវាស្រេចតែចិត្ត ធ្វើឱ្យពលរដ្ឋពិបាកប្រើប្រាស់សេវាយ៉ាងខ្លាំង តែដោយគ្មានជម្រើសពលរដ្ឋនៅតែស៊ូទ្រាំប្រើប្រាស់សេវាក្រុមហ៊ុននោះដដែល ។

ត្រង់ចំណុចនេះ គេអាចយល់ច្បាស់ភ្លាមថា ប្រសិនបើមាន ការបើកចំហទិន្នន័យព័ត៌មានអំពីការអនុវត្តមុខងារសាធារណៈឱ្យបានទូលាយ នោះរាល់អំពើពុករលួយ នឹងត្រូវបានកាត់បន្ថយជាសត្យានុម័ត ព្រោះទិន្នន័យព័ត៌មានគឺជាឧបករណ៍ដ៏សំខាន់មួយ ដើម្បីបើកបង្ហាញនូវតម្លាភាព សម្រាប់លើកកម្ពស់នូវអភិបាលកិច្ចល្អ និងប្រឆាំងនឹងអំពើពុករលួយ ជាពិសេសស បង្កើនប្រសិទ្ធភាពបំពេញមុខងាររបស់មន្ត្រីរាជការ ក្នុងការផ្តល់សេវាសាធារណៈជូនដល់ពលរដ្ឋ។

ការបើកទូលាយនូវទិន្នន័យព័ត៌មាន គឺជាកត្តាជួយជំរុញឱ្យមានការអភិវឌ្ឍ ព្រោះថាទិន្នន័យផ្សេងៗរបស់ស្ថាបន័សាធារណៈត្រូវបានតាមដាន និងវាយតម្លៃពីពលរដ្ឋ ក្នុងនោះក៏បង្ករឱ្យមានភាពងាយស្រួលក្នុងការរៀបចំគោលនយោបាយសម្រាប់ការផ្តល់សេវាសាធារណៈផងដែរ ។ ពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហានេះដែរ កាលពីឆ្នាំ ២០១៦ ក្រសួងមហាផ្ទៃបានចុះហត្ថលេខាលើអនុស្សារណៈយោគយល់មួយក្នុង **ទំហំទឹកប្រាក់ ១៣លានដុល្លារ សម្រាប់ រយៈពេល៣ឆ្នាំ ស្តីពី "ផែនការអនុវត្តគណនេយ្យភាពសង្គម"** ដើម្បីពង្រឹងទំនាក់ទំនងរវាងពលរដ្ឋជាអ្នកទទួលសេវា និងមន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ដែលជាអ្នកផ្តល់សេវា។[6] ផែនការគណនេយ្យភាពនេះ ក៏នឹងជម្រុញឱ្យមន្ត្រីមូលដ្ឋានផ្តល់សេវាដែលមានគុណភាព ព្រមទាំងផ្សព្វផ្សាយអំពីតម្លាភាពថវិកា ដល់ពលរដ្ឋនៅក្នុងតំបន់របស់ខ្លួនផងដែរ ។

តម្លាភាព មិនត្រឹមតែជាការឆ្លុះបញ្ចាំងនូវ គណនេយ្យភាព និងការចូលរួមពីពលរដ្ឋប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងផ្តល់នូវការអភិវឌ្ឍមានលក្ខណៈប្រាកដប្រជាច្បាស់លាស់ ដោយពលរដ្ឋទទួលបានផលប្រយោជន៍ស្មើៗគ្នា។ ការធ្វើបែបនេះនឹងធ្វើឱ្យ កម្រិតជីវភាពរបស់ពលរដ្ឋមានភាពងាយស្រួលក្នុងការប្រើប្រាស់សេវាសាធារណៈ។ តម្លាភាពអាចទប់ស្កាត់អំពើពុករលួយ ព្រោះរាល់សកម្មភាពសំខាន់ៗ ត្រូវបានផ្សព្វផ្សាយជាសាធារណៈ។ តម្លាភាព ប្រៀបដូចជា កាមេរ៉ាថតសកម្មភាពនានារបស់មន្ត្រីសាធារណៈ ហើយសកម្មភាពទាំងនេះ នឹងត្រូវបានពិនិត្យវាយតម្លៃពីពលរដ្ឋរាប់លាននាក់។ ការនេះ គេអាចឆ្លុះបញ្ចាំងទៅដល់ការដឹកនាំរបស់រដ្ឋបាលថ្នាក់ជាតិ ដែលគ្រប់គ្រងដោយគណបក្សនយោបាយ ប្រសិនបើអ្នកនយោបាយដឹកនាំរដ្ឋ គ្មានប្រសិទ្ធិភាពទៅលើកិច្ចការសាធារណៈនោះគណបក្សនយោបាយរបស់ខ្លួន អាចនឹងបាត់បង់សម្លេងគាំទ្រពីពលរដ្ឋ។

ដើម្បីឆ្លុះបញ្ចាំងដល់កម្រិតតម្លាភាព ក្នុងបរិបថនៃសង្គមកម្ពុជាជាក់ច្បាស់ គេអាចមើលរបាយការណ៍របស់អង្គការតម្លាភាពអន្តរជាតិដែលបានចាត់ថ្នាក់កម្ពុជា **ជាប់លេខ១៦១** ក្នុងចំណោម ១៨០ប្រទេសដែលមានអំពើពុករលួយខ្លាំងនិងបានទទួលពិន្ទុទាបបំផុតនៅអាស៊ាន។[7]

បញ្ហាប្រឈមក្នុងការទទួលបាននូវទិន្នន័យព័ត៌មានអំពីសេវាសាធារណៈ

នៅកម្ពុជាតម្រូវការព័ត៌មានរបស់ពលរដ្ឋជាទូទៅ គឺមិនទាន់មាននោះទេ "ដោយសារតែកង្វះខាតនៃការយល់ដឹងអំពីសិទ្ធិ និងការស្ទាក់ស្ទើរក្នុងការស្នើសុំព័ត៌មាន ។ ប្រសិនបើពលរដ្ឋចង់ដឹងព័ត៌មានច្រើនអំពីកិច្ចការសាធារណៈ ពួកគេអាចនឹងរងការចោទប្រកាន់ ឬលាបពណ៌ថា ជាបក្សប្រឆាំងតាមរយៈការជ្រៀតជ្រែកការងារមន្ត្រីរាជការ។[៨] តាមរយៈសេចក្តីថ្លែងការណ៍រួម របស់ក្រុមអង្គការសង្គមស៊ីវិលកាល ពីខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៩ បានអះអាងថាបច្ចុប្បន្ននេះប្រជាជនកម្ពុជា ពុំទាន់មានសិទ្ធិពេញលេញទទួលបាននូវព័ត៌មាន សាធារណៈដែលធានាដោយច្បាប់នោះទេ[៩] បើទោះបីជាកម្ពុជាមានច្បាប់មួយចំនួនដូចជា៖ ច្បាប់ស្តីពីការគ្រប់គ្រងរដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ ដែលបានកំណត់អំពីតួនាទីនិងការទទួលខុសត្រូវរបស់រដ្ឋបាល ថ្នាក់ក្រោមជាតិក្នុងការបើកចំហរ និងផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មាន ទៅដល់ពលរដ្ឋរបស់ខ្លួននៅតាមមូលដ្ឋានក៏ដោយ តែការអនុវត្តជាក់ស្តែងគឺពុំបានទូលំទូលាយ។

ជាគោលការណ៍អង្គភាពសាធារណៈ ត្រូវជាប់កាតព្វកិច្ចដើម្បីបង្ហាញទិន្នន័យព័ត៌មានដែលពាក់ព័ន្ធនឹងប្រយោជន៍សាធារណៈទៅដល់ពលរដ្ឋ បណ្តាអង្គភាព ស្ថាប័នទាំងអស់ ទាំងឯកជន និងសង្គមស៊ីវិល តាមតម្រូវការបន្ទាប់ពីស្នើសុំ ឬពុំមានការស្នើសុំក្តី។ ប៉ុន្តែភាពជាក់ស្តែងការអនុវត្តបែរជាពុំដូចអ្វីដែលមានក្នុងក្រដាស់នោះឡើយ ដោយពេលខ្លះមន្ត្រីកាន់ការនេះបែរជាមានហេតុផលបិទបាំងដោយអះអាងថាជាព័ត៌មានសម្ងាត់ទៅវិញ ទោះបីជាព័ត៌មានទាំងនោះជាទិន្នន័យសាធារណៈដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រើប្រាស់សេវារបស់ពលរដ្ឋក៏ដោយ ។

ដំណោះស្រាយ

ផ្អែកលើប្រតិបត្តិការល្អពីប្រទេសផ្សេងៗ ក្នុងនាមជាយុវជន យើងស្នើឱ្យមានយន្តការបន្ថែមទៀត ដើម្បីជំរុញដល់សិទ្ធិទទួលបាននូវទិន្នន័យព័ត៌មានបើកទូលាយ ដើម្បីលើកកម្ពស់ តម្លាភាពគណនេយ្យភាពសង្គមតារយៈដំណោះស្រាយដូចខាងក្រោម៖

- **ត្រូវបើកចំហរទិន្នន័យព័ត៌មាន៖** ទាំងរដ្ឋបាលថ្នាក់ជាតិ និងថ្នាក់ក្រោមជាតិ គប្បីបើកទូលាយនូវព័ត៌មានផ្សេងៗដល់ពលរដ្ឋ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្តល់សេវាសាធារណៈឱ្យបានអតិបរមា។
- **គោរពកាតព្វកិច្ច** ៖ ស្ថាប័នសាធារណៈ ត្រូវតែចូលរួមជំរុញ និងមានកាព្វកិច្ចលើកស្ទួយឱ្យសកម្មក្នុងការផ្សព្វផ្សាយ តាមគ្រប់មធ្យោបាយផ្សេងៗ ដែលស្របតាមបរិបទ ដើម្បីឱ្យព័ត៌មានពាក់ព័ន្ធនឹងសេវាសាធារណៈទៅដល់ពលរដ្ឋនៃការប្រើប្រាស់សេវា ទីតាំងផ្តល់សេវា តម្លៃសេវានៅតាមការិយាលល័យ ផ្តល់ព័ត៌មានតាមក្រសួងមន្ទីរដែលធ្វើការលើវិស័យ ជំនាញរបស់ខ្លួន ដោយត្រូវធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពជាប្រចាំ នូវទិន្នន័យព័ត៌មាននៃសេវាកម្មសាធារណៈទាំងនោះ។
- **ត្រូវសម្របសម្រួលក្នុងការផ្តល់ទិន្នន័យព័ត៌មាន៖** រាល់សំណុំព័ត៌មានទាំងឡាយណា ដែលត្រូវបានក្រុមអ្នកសារព័ត៌មាន អង្គការសង្គមស៊ីវិល និងពលរដ្ឋស្នើសុំ គប្បីឆ្លើយតបឱ្យបានឆាប់រហ័សតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន ប្រកបដោយតម្លាភាព ដោយកំណត់រយៈពេលរង់ចាំនៃការឆ្លើយតបឱ្យបានច្បាស់លាស់។ ក្នុងករណីមន្ត្រីសាធារណៈបដិសេធមិនផ្តល់ព័ត៌មាន ត្រូវបញ្ជាក់មូលហេតុ ឱ្យបានច្បាស់ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ក្នុងនោះក៏ត្រូវមានគណៈកម្មការ ឬយន្តការដើម្បីពិនិត្យមើលដោយឯករាជ្យលើករណីនេះផងដែរ។

• **ករណីបង់ថ្លៃស្នើសុំព័ត៌មានៈ** រាល់គ្រប់ទម្រង់នៃការស្នើសុំព័ត៌មាន ដែលជាផលប្រយោជន៍សាធារណៈ ឬបម្រើឱ្យសេវាសាធារណៈ មិនគួរគិតបញ្ចូលជាតម្លៃបង់ថ្លៃឡើយ ។

• **ត្រូវលើកទឹកចិត្តចំពោះការផ្តល់ព័ត៌មានៈ** រាល់ស្ថាប័ន ឬបុគ្គលដែលផ្តល់ទិន្នន័យព័ត៌មាន អំពីទិន្នន័យសាធារណៈគប្បីត្រូវបានលើកទឹកចិត្ត និងគាំពារ ។

• **បង្កលក្ខណៈងាយស្រួលៈ** គ្រប់អង្គភាពស្ថាប័នរបស់រដ្ឋត្រូវបង្កភាពងាយស្រួលទាំងនៅថ្នាក់ជាតិ និងថ្នាក់ក្រោមជាតិ ក្នុងការផ្តល់ទិន្នន័យព័ត៌មានទៅដល់សាធារណៈជនដោយគ្មានការរើសអើងអ្វីទាំងអស់។ ការបង្ហាញទិន្នន័យនៅលើគេហទំព័រវេបសាយ ឬទំព័រហ្វេសប៊ុកផេកបណ្តាញសង្គមក៏ជាការបង្ករលក្ខណៈងាយស្រួលដល់អ្នកប្រើប្រាស់សេវាផងដែរ។ ផ្អែកតាមរបាយការណ៍របស់ មជ្ឈមណ្ឌលកម្ពុជាដើម្បីប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយឯករាជ្យ CCIM បានបង្ហាញថាអ្នកប្រើប្រាស់អ៊ីនធើណេតនៅកម្ពុជាកំឡុងឆ្នាំ ២០១៥ មានចំនួន ៥២% ស្មើនឹងចំនួនប្រជាជន ៣,៨ លាននាក់[10] ដូចនេះហាក់ដូចជា មិនពិបាកសោះឡើយ សម្រាប់រដ្ឋាភិបាលក្នុងការផ្សព្វផ្សាយទិន្នន័យព័ត៌មាន ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រើប្រាស់សេវាសាធារណៈរបស់រដ្ឋទៅក្នុងប្រព័ន្ធឌីជីថល ដើម្បីឱ្យអ្នកទស្សនាអាចចូលទៅមើល និងទាយយកបានដោយសេរី និងគ្រប់ពេល ។

• **ត្រូវពង្រឹងអភិបាលកិច្ចល្អ** ទាំងក្នុងវិស័យ សាធារណៈ និងវិស័យឯកជន។ ការពង្រឹងអភិបាលកិច្ច គឺជាកាតព្វកិច្ចរបស់រដ្ឋាភិបាលក្នុងការផ្តល់សេវាសាធាណៈ ទៅដល់ពលរដ្ឋ ព្រោះនៅក្នុងគោលការណ៍នៃអភិបាលកិច្ចល្អ ក៏មានផងដែរគោលការណ៍ដែលឆ្លើយតបឱ្យមានប្រសិទ្ធិភាពចំពោះសេចក្តីស្នើ និងក្តីកង្វល់របស់ពលរដ្ឋដោយកាត់បន្ថយឱ្យបានទាបនូវតម្លៃ នៃការប្រើប្រាស់សេវារបស់រដ្ឋ។ ការផ្តល់សេវាសាធារណៈគ្រប់ប្រភេទ ទោះតាមយន្តការ ទីកន្លែង ឬកាលៈទេសៈណាក៏ដោយ រដ្ឋត្រូវគិតដល់លទ្ធភាពចំពោះដល់ជនក្រីក្រ។ ត្រូវរុញភ្នាក់ងារនៃការផ្តល់សេវា ទៅដល់មូលដ្ឋានដែលជិតនឹងពលរដ្ឋបំផុត។ ចំពោះសេវាសាធារណៈណាដែលរដ្ឋបាលសាធារណៈ ពុំទាន់មានលទ្ធភាពផ្តល់ជូនអ្នកប្រើប្រាស់បានរដ្ឋអាចស្វែងរកដៃគូអភិវឌ្ឍដែលមានលទ្ធភាពដើម្បីជួយសម្រួលដល់តម្រូវការពលរដ្ឋ ។

• **កាត់បន្ថយរាល់បែបបទស្មុគស្មាញ** និងវែងវង្វេងនៅតាមអង្គភាពស្ថាប័នរដ្ឋ និងភ្នាក់ងារឯកជនដែលទទួលបានអាជ្ញាប័ណ្ណពីរដ្ឋ ក្នុងការបម្រើសេវាសាធារណៈ ។

• **បំបាត់ចោលនូវភារកិច្ចជាន់គ្នារបស់អង្គភាពពាក់ព័ន្ធនានារបស់រដ្ឋ** ដើម្បីជំរុញដំណើរការត្រួតពិនិត្យមានតែកន្លែងមួយ តាមរយៈការពង្រឹងនូវយន្តការ "ច្រកចេញចូលតែមួយ"។

• **ត្រូវមានតម្លាភាព និងការទទួលខុសត្រូវក្នុងការផ្តល់សេវាៈ** អ្នកផ្តល់សេវាទាំងរដ្ឋ និងឯកជន ត្រូវផ្តល់ព័ត៌មានឱ្យបានទូលំទូលាយ ជាចំហដោយគ្មានការរើសអើង និងយកចិត្តទុកដាក់ផ្តល់សេវាឱ្យបានទាន់ពេលវេលាកំណត់ ប្រកបដោយគុណភាពជូនអ្នកប្រើប្រាស់។ ទន្ទឹមនឹងនេះ អ្នកផ្តល់សេវាក៏ត្រូវទុកលទ្ធភាពឱ្យអ្នកប្រើប្រាស់សេវាតាមដាន និងស្វែងយល់អំពីនីតិវិធីនៃការផ្តល់សេវាផងដែរ ជាពិសេសគឺអ្នកទទួលសេវាអាចទិតៀនតវ៉ា ឬទាមទារឱ្យមានការកែលំអរចំណុចខ្វះខាតផ្សេងៗ តាមតម្រូវការសំដៅលើកកម្ពស់ប្រសិទ្ធភាព និងតម្លាភាពស្របតាមគោលការណ៍អភិបាលកិច្ចល្អ។

• **វិធានការណ៍ច្បាប់ៈ** ត្រូវផ្តន្ទាទោសដល់បុគ្គលណាដែលមានការកិច្ចផ្តល់ទិន្នន័យព័ត៌មាន តែបែជាលាក់បាំងព័ត៌មាន ឬមានចេតនាទាមទារនូវផលប្រយោជន៍

ណាមួយដោយត្រូវផ្តន្ទាទោសបុគ្គលនោះទៅតាមផ្លូវច្បាប់ជាធរមាន តាមច្បាប់ស្តីពីការប្រឆាំងអំពើពុករលួយ។[11]

- **ករណីវិវាទ៖** ក្នុងករណីមានវិវាទពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រើប្រាស់សេវាសាធារណៈដោយមានវិវាទរវាងពលរដ្ឋ និង ពលរដ្ឋ ឬពលរដ្ឋនិងរាជការ ឬរវាងពលរដ្ឋ និងវិស័យឯកជនជាដើម ការដោះស្រាយត្រូវធ្វើតាមរូបភាពពីរយ៉ាង ៖

ទី១ តាមរយៈក្រុមប្រឹក្សាអាជ្ញាកណ្តាល ដែលជាអ្នកសម្របសម្រួលដោះស្រាយវិវាទកម្រិតស្រាល ដើម្បីសម្រួលដល់ភាគី ដោយមិនចាំបាច់ពឹងលើតុលាការ និងកាត់បន្ថយការកកស្ទះសំណុំរឿង។

ទី២ ប្រសិនបើគូភាគីមិនយល់ស្រប ទៅតាមសេចក្តីសម្រេចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាអាជ្ញាកណ្តាលទេ នោះគេអាចប្តឹងទៅតុលាការរដ្ឋបាលបាន។

រាល់ចំណុចដូចបានបញ្ជាក់ខាងលើគឺជាដំណោះស្រាយដែលអាចធ្វើបាន ដោយឆ្លងកាត់ការសិក្សា និងមានភាពប្រាកដប្រជា។

ដើម្បីសម្រេចបាននូវដំណោះស្រាយខាងលើបានគេត្រូវមានវិធីសាស្ត្រដូចខាងក្រោម៖

❖ **<u>ផ្លាស់ប្តូរអាកប្បកិរិយា និងទម្លាប់ការងាររបស់អ្នកផ្តល់សេវា</u>**

នេះជាចំណុចគន្លឹះ ព្រោះថា បើទោះបីជារបៀបរបប និងនីតិវិធីនៃការអនុវត្តល្អយ៉ាងណាក៏ដោយ តែបើមន្ត្រីឬភ្នាក់ងារឯកជន ដែលជាអ្នកផ្តល់សេវាមិនធ្វើការផ្លាស់ប្តូរឥរិយាបថរបស់ខ្លួនទេ នោះគេក៏មិនរំពឹងថាអ្នកទទួលសេវា អាចទទួលបាននូវអ្វីដែលពួកគេចង់បានប្រកប ដោយគុណភាពដែរ ។ គេត្រូវការពេលវេលា និងឆន្ទៈពីរដ្ឋាភិបាលទាំងមូលដើម្បីកែប្រែទស្សនៈពី **"អ្នកគ្រប់គ្រង"** មកជាអ្នក **"ផ្តល់សេវា"** ។

❖ **<u>កែប្រែរបៀបរបប "វចនាសម្ព័ន្ធការងារមុខងារ" ទៅជា "វចនាសម្ព័ន្ធប្រតិបត្តិការ"</u>**

វចនាសម្ព័ន្ធមុខងារ គឺសំដៅដល់ការងារមួយដែលតែងធ្វើទៅតាមនីតិវិធី និងបទប្បញ្ញត្តិដែលបានកំណត់ ដោយមិនគិតពីលទ្ធផល ប្រសិទ្ធភាព និងការពេញចិត្តរបស់អ្នកប្រើប្រាស់សេវាឡើយ។ **វចនាសម្ព័ន្ធប្រតិបត្តិការ** គឺបែបបទថ្មីដោយអនុវត្តទៅតាមទស្សនទានពីរ៖ ជួរមុខ និងជួរក្រោយ។ ជួរមុខ គឺជាផ្នែកទំនាក់ទំនងដោយផ្ទាល់ជាមួយអ្នកប្រើប្រាស់សេវា ដោយផ្នែកនេះគឺជាការប្រឹក្សាយោបល់ផ្តល់ព័ត៌មាន ពន្យល់អំពីនីតិវិធីនៃការទទួលសេវាបញ្ជូននិងបែងចែកឯកសារទៅតាមវិស័យជំនាញទៅដល់ជួរខាងក្រោយ។ ចំណុចដែលបានលើកឡើងខាងលើសុទ្ធតែជាចំណុចអាទិភាពដែលអាចធ្វើបានរដ្ឋាភិបាលអាចយកចំណុចទាំងនេះទៅពិចារណា និងអនុវត្ត ដោយអាចរៀបចំចែងជាសារាចរណ៍ណែនាំ អនុក្រឹត្យ និងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តិផ្សេងៗ។

សន្និដ្ឋាន

ឆ្លងតាមការស្រាយបញ្ជាក់តាមបែបតក្ក ដូចបានជម្រាបជូនខាងលើមកគេអាចសន្និដ្ឋានជារួមថា៖ ទិន្នន័យព័ត៌មានបើកទូលាយ អាចជួយសង្គមមួយឱ្យសម្រេចបាននូវគោលដៅជាច្រើន ជាពិសេសអាចលើកកម្ពស់ តម្លាភាព គណនេយ្យភាព ក្នុងការផ្តល់សេវាសាធារណៈពីសំណាក់មន្ត្រីរាជការសាធារណៈនៃរដ្ឋបាលថ្នាក់ជាតិ និងថ្នាក់ក្រោមជាតិ ទៅដល់ពលរដ្ឋដោយពួកគេ អាចប្រើប្រាស់សេវាសាធារណៈប្រកបដោយទំនុកចិត្ត។ ទោះបីយ៉ាងនេះក្តីការគេចាំបាច់ត្រូវធ្វើកំណែទម្រង់ និង បង្កើននូវកិច្ចសហការជាដៃគូជាមួយស្ថាប័នផ្សេងៗ មានអង្គការសង្គមស៊ីវិល ឬអង្គភាពនានាដែលចំណុះឱ្យ

រដ្ឋាភិបាលផងដែរ ដើម្បីបើកឱ្យមានការទទួលបានទិន្នន័យព័ត៌មានអំពី ការប្រើប្រាស់សេវាសាធារណៈកាន់តែ ធំជាងពេលបច្ចុប្បន្ន។ ប្រជាជនកម្ពុជាមិនអាចដើរតួនាទីសកម្មក្នុងសង្គមបានឡើយ ប្រសិនបើគេមិនបានទទួលព័ត៌មានត្រឹមត្រូវនិងគ្រប់គ្រាន់ទៅលើការប្រើប្រាស់សេវាសាធារណៈ ដែលរដ្ឋបាលថ្នាក់ជាតិ និងថ្នាក់ក្រោមជាតិត្រូវបម្រើជូនពលរដ្ឋនោះ៕

ឯកសារពិគ្រោះយោបល់

---

[1] Cambodia CICT Camp 2018 – Open Data for Sustainable Development ចុះផ្សាយដោយយូធូប អង្គការទិន្នន័យអំពីការអភិវឌ្ឍកម្ពុជា ថ្ងៃទី២ កក្កដា ២០១៩ https://www.youtube.com/watch?v=Z0DOm-zsbow

[2] "កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយ" អនុម័តដោយអង្គការសហប្រជាជាតិនៅថ្ងៃទី១៦ ធ្នូ ១៩៦៦ ចុះផ្សាយបន្តដោយមជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា http://www.sithi.org/admin/upload/law/section_01_03_KHM.pdf

[3] "ច្បាប់ស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មាន" ចុះផ្សាយដោយក្រសួងព័ត៌មាន នៅឆ្នាំ២០០៦ http://a2i.info.gov.kh/html/law.php

[4] ទំព័រទី៦ "គោលនយោបាយស្តីពី ការផ្តល់សេវាសាធារណៈ" អនុម័តដោយគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ថ្ងៃទី៥ ឧសភា ២០០៦ http://a2i.info.gov.kh/html/law.php

[5] ទំព័រទី៧ "តួនាទីភារកិច្ចរបស់រដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ និងករណីយកិច្ចរបស់ពលរដ្ឋ ក្នុងការលើកកម្ពស់គណនេយ្យភាពតាមបែបប្រជាធិបតេយ្យ" ចុះផ្សាយដោយវិទ្យាស្ថានតស៊ូមតិ និងគោលនយោបាយ" ពុំដឹងឆ្នាំបោះពុម្ព http://ticambodia.org/library/wp-content/files_mf/1452241106api_2011_0v2.pdf

[6] ហ៊ាន សុជាតា "រដ្ឋាភិបាល នឹងពង្រឹងគណនេយ្យភាពសង្គម" ចុះផ្សាយដោយគេហទំព័រសម្លេងសហរដ្ឋអាមេ   រិក នៅថ្ងៃទី០៥ ធ្នូ ២០១៦ https://khmer.voanews.com/a/government-to-enforce-social-accountability-using-13-million-dollars-for-the-next-three-years/3623278.html

[7] ហ៊ុល រស្មី "កម្ពុជានៅតែជាប្រទេសពុករលួយបំផុត" ចុះផ្សាយដោយគេហទំព័រសម្លេងសហរដ្ឋអាមេរិក នៅថ្ងៃទី២៩ មករា ២០១៩ https://khmer.voanews.com/a/cambodia-remains-one-of-the-most-corrupted-countries-a-report-says/4763495.html

[8] ទំព័រ ១៨ "សេរីភាពខាងព័ត៌មាននៅកម្ពុជា៖ សិទ្ធិយល់ដឹង ឬវប្បធម៌នៃការលាំងបាំង" ចុះផ្សាយដោយមជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា ឆ្នាំ២០១២ http://ticambodia.org/library/wp-content/files_mf/1438607810Report_Freedom_of_Information_in_Cambodia_A_right_to_know_or_a_culture_of_secrecy_KHM.pdf

[9] រ៉ា សំណព្វ "ទិវាសិទ្ធិទទួលព័ត៌មានជាសកល" ដោយ វិទ្យុបារាំងអន្តរជាតិ ចុះផ្សាយថ្ងៃទី១៨ កញ្ញា ២០១៩ http://www.rfi.fr/km/cambodia/desk-somnop-NGO-Press-Law-28-09-2019

[10] ទំព័រទី២ "របាយការណ៍សង្ខេបនៃការស្រាវជ្រាវអំពីសេរីភាពបញ្ចេញមតិលើប្រព័ន្ធព័ត៌មានវិទ្យា និងការចូលរួមនយោបាយនៅកម្ពុជា" ចុះផ្សាយដោយមជ្ឈមណ្ឌលកម្ពុជាដើម្បីប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយឯករាជ្យ CCIM នៅឆ្នាំ២០១៥ http://ticambodia.org/library/wp-content/files_mf/1449214218Research_Brief_KH.pdf

[11] មាត្រា៣៣ "ច្បាប់ស្តីពីការប្រឆាំងអំពើពុករលួយ" អង្គភាពប្រឆាំងអំពើពុករលួយ នៅថ្ងៃទី១១ មីនា ២០១០ http://www.acu.gov.kh/kh_sub_index.php?4a8a08f09d37b73795649038408b5f33=2&03c7c0ace395d80182db07ae2c30f034=10&9e3669d19b675bd57058fd4664205d2a=8

រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ២៣ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២០

"តួនាទីនៃទិន្នន័យបើកទូលាយ និងព័ត៌មានក្នុងការលើកកម្ពស់តម្លាភាព និងគណនេយ្យភាព ក្នុងការផ្តល់សេវាសាធារណៈនៅកម្ពុជា"

ខេង រដ្ឋា*

ជ័យលាភីលេខ២ ការប្រកួតសំណេរទិវាទិន្នន័យបើកទូលាយឆ្នាំ ២០២០

ក្រោយការបញ្ចប់សង្គ្រាមស៊ីវិល កម្ពុជាបាននិងកំពុងខិតខំយ៉ាងសស្រាក់សស្រាំក្នុងការអភិវឌ្ឍខ្លួន ដើម្បីឆ្លើយតបនឹងនិន្នាការ ក៏ដូចជាការប្រកួតប្រជែងក្នុងតំបន់ និងសកលលោកទាំងមូល។ ការកសាងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស និងកំណើនសេដ្ឋកិច្ចគឺជាឧទាហរណ៍ជាក់ស្តែងមួយចំនួន អំពីភាពរីកចម្រើនរបស់កម្ពុជា។ ការពង្រឹងប្រព័ន្ធអភិបាលកិច្ច រួមទាំងកំណែទម្រង់រដ្ឋបាលសាធារណៈក៏ជាការងារអាទិភាពមួយដែលកម្ពុជាបាន និងកំពុងប្តេជ្ញាចិត្តផងដែរ។[1,2] វិស័យបច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាន និងទំនាក់ទំនង(ICT) បានក្លាយជាឧបករណ៍ដ៏សំខាន់សម្រាប់កម្ពុជា និងប្រទេសផ្សេងទៀត ដើម្បីគាំទ្រការអនុវត្តកំណែទម្រង់វិស័យសាធារណៈ ព្រមទាំងយុទ្ធសាស្រ្តអភិវឌ្ឍន៍ជាតិទាំងមូល។ ដោយឡែកគោលគំនិតស្តីពី ទិន្នន័យបើកទូលាយ និងព័ត៌មាន គឺជាទំនោរថ្មីមួយ ដែលប្រទេសជាច្រើនចាប់ផ្តើមអនុវត្ត ដើម្បីឱ្យកាន់តែងាយស្រួលក្នុងការកែលម្អអភិបាលកិច្ច ការផ្តល់សេវាសាធារណៈ និងជំរុញសុខុមាលភាពប្រជាពលរដ្ឋ។ តើទិន្នន័យបើកទូលាយ និងព័ត៌មានដើរតួនាទីយ៉ាងដូចម្តេចក្នុងការលើកកម្ពស់តម្លាភាព និងគណនេយ្យភាពនៃការផ្តល់សេវាសាធារណៈនៅកម្ពុជា? ពាក់ព័ន្ធនឹងប្រធានបទនេះ តើប្រទេសកម្ពុជាបច្ចុប្បន្នស្ថិតក្នុងបរិបទបែបណា? ហើយភាគីពាក់ព័ន្ធនានាអាចធ្វើអ្វីបានខ្លះដើម្បីឆ្លើយតបនឹងឧបសគ្គទាំងដំបូង ខ្ញុំសូមទាញចំណាប់អារម្មណ៍លោកអ្នក មកស្វែងយល់នូវគោលគំនិត "ទិន្នន័យបើកទូលាយ" ជាមុនសិន។ ទិន្នន័យបើកទូលាយ គឺជាទិន្នន័យទាំងឡាយណាដែលត្រូវបានប្រមូលផ្តុំសម្រាប់ប្រយោជន៍ សាធារណៈ គួរតែដាក់ឱ្យប្រើប្រាស់ជាសាធារណៈ ពោលគឺដោយគ្មានការដាក់កំហិតឡើយ។[3] ទិន្នន័យបើកទូលាយ សំដៅលើទិន្នន័យ ឬព័ត៌មានដែលត្រូវបានបង្ហោះនៅលើអ៊ីនធឺណិតសម្រាប់មនុស្សគ្រប់គ្នាប្រើប្រាស់ ឬបោះផ្សាយឡើងវិញក្នុងគោលបំណងផ្សេងៗ។ ក្នុងករណីភាគច្រើន វាស្ថិតក្នុងទម្រង់ដែលម៉ាស៊ីនអាចអានបាន (machine-readable format) ថែមទាំងងាយយល់។[4] ព័ត៌មាន និងទិន្នន័យបើកទូលាយដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ ក្នុងការលើកកម្ពស់តម្លាភាព និងគណនេយ្យភាពនៃការផ្តល់សេវាសាធារណៈ។ សម្រាប់ប្រជាពលរដ្ឋទូទៅ ព័ត៌មាន និងទិន្នន័យបើកទូលាយ គឺជាឧបករណ៍ចំណេះដឹង។ វាជួយឱ្យពួកគេទទួលបានព័ត៌មាននានាដែលពួកគេត្រូវការ ពាក់ព័ន្ធនឹងសេវាសាធារណៈ ជាពិសេសសេវាសុខភាព អប់រំ និងសេវារដ្ឋបាលមូលដ្ឋានជាដើម។ ព័ត៌មាន និងទិន្នន័យទាំងនោះជួយប្រជាពលរដ្ឋកាត់បន្ថយការខ្ជះខ្ជាយពេលវេលា ការចំណាយដែលមិនចាំបាច់ និងហានិភ័យផ្សេងទៀត។ តួយ៉ាង ការទទួលព័ត៌មាន ឬទិន្នន័យអំពីគ្រឹះស្ថាន

* **ខេង រដ្ឋា** ជាជំនួយការផ្នែកស្រាវជ្រាវ និងតស៊ូមតិនៅអង្គការតម្លាភាពកម្ពុជា។

សុខាភិបាល ជំនាញឯកទេសនៃគ្រឹះស្ថាននីមួយៗ ម៉ោងរដ្ឋបាល ទីតាំង តម្លៃ នីតិវិធីដើម្បីទទួលបានសេវា ឬការទទួលបានព័ត៌មានទូទៅអំពីការគាំពារខ្លួនពីជំងឺ ឬមេរោគឆ្លងអ្វីមួយ។ល។ ដែលទិន្នន័យ និងព័ត៌មានទាំងនោះ ពិតជាជួយឱ្យពួកគេ ស្វែងរកសេវាសុខភាពដែលសាកសម លើកកម្ពស់សុខុមាលភាព និងកាត់បន្ថយហានិភ័យគ្រោះថ្នាក់ដល់អាយុជីវិត។ ស្រដៀងគ្នាដែរ ការទទួលបានព័ត៌មាន ឬទិន្នន័យនានាអំពីគ្រឹះស្ថានអប់រំ នឹងជួយឱ្យអាណាព្យាបាលបញ្ជូនកូនទៅសិក្សាចំគោលដៅ និងមានប្រសិទ្ធភាព។ ក្រៅអំពីការដើរតួនាទីជាឧបករណ៍ចំណេះដឹង ព័ត៌មាន និងទិន្នន័យបើកទូលាយក៏រួមចំណែកលើកទឹកចិត្តសាធារណជនឱ្យចូលរួមជាមួយរដ្ឋាភិបាលក្នុងការលើកកម្ពស់គុណភាព តម្លាភាព និងគណនេយ្យភាពនៃការផ្តល់សេវាសាធារណៈផងដែរ។ នៅពេលពួកគេដឹងអំពីនីតិវិធី និងតម្លៃនៃសេវាដែលពួកគេត្រូវការ ភាពមិនប្រក្រតី ឬអំពើពុករលួយនឹងត្រូវបានកាត់បន្ថយ។ តាមរយៈការបើកចំហព័ត៌មាន និងទិន្នន័យ ប្រជាពលរដ្ឋចាប់ផ្តើមមានទំនុកចិត្តលើរដ្ឋាភិបាលកាន់តែខ្លាំង និងចូលរួមកិច្ចការនានា ដើម្បីបង្កើនអភិបាលកិច្ចសេវាសាធារណៈដោយការរាយការណ៍នូវមតិត្រឡប់ ចំណុចខ្វះខាត ឬសំណើផ្សេងៗ ហើយចាប់ផ្តើមហ៊ានប្រើប្រាស់សិទ្ធិរបស់ខ្លួនក្នុងការសួរនាំ ឬបញ្ចេញទស្សនៈដោយមានភស្តុតាងទៅលើការអនុវត្តការងារ ឬការចំណាយថវិកាសាធារណៈជាដើម ដែលនឹងធ្វើឱ្យរដ្ឋាភិបាលកាន់តែមានគណនេយ្យភាព។

ចំពោះរដ្ឋាភិបាលវិញ ព័ត៌មាន និងទិន្នន័យបើកទូលាយដើរតួនាទីជាធាតុចូល ដើម្បីឱ្យរដ្ឋាភិបាលដឹងពីបញ្ហាអាទិភាពថ្នាក់ជាតិ ថ្នាក់មូលដ្ឋាន និងជាសូចនាករដ៏ចាំបាច់សម្រាប់វាស់វែងពីការអភិវឌ្ឍលើគ្រប់វិស័យ។ ការមានព័ត៌មាន ឬទិន្នន័យអំពីតម្រូវការរបស់ប្រជាពលរដ្ឋចំពោះសេវាសាធារណៈ របាយការណ៍ហិរញ្ញវត្ថុនៃ សេវាសាធារណៈនីមួយៗ ឬការផ្តល់សេវាសាធារណៈនៅតាមប្រទេសជិតខាង ជួយឱ្យរដ្ឋាភិបាលមានទិន្នន័យគ្រប់ជ្រុងជ្រោយក្នុងសេចក្តីសម្រេចសំខាន់ៗ ឬការអនុម័តគោលនយោបាយដ៏ត្រឹមត្រូវ និងទាន់ពេលវេលា ដូចជាការវិភាគថវិកាប្រចាំឆ្នាំ ឬការចាត់អាទិភាពសេវាសាធារណៈណាមួយ។ ឧទាហរណ៍៖ ការសម្រេចបង្កើតសេវាចុះបញ្ជីពន្ធដារតាមអ៊ីនធឺណិត ការដាក់ឱ្យដំណើរការរថយន្តក្រុងសាធារណៈបន្ថែម។ ព័ត៌មាន និងទិន្នន័យបើកទូលាយជួយរដ្ឋាភិបាល ឱ្យធានាបាននូវកម្រិតប្រកួតប្រជែងស្មើភាពរវាងក្រុមហ៊ុនម៉ៅការទាំងអស់ ដែលចូលរួមដេញថ្លៃផ្គត់ផ្គង់សេវាសាធារណៈឱ្យរដ្ឋាភិបាល ថែមទាំងធានាគុណភាពសេវាសាធារណៈនិងប្រសិទ្ធភាពនៃការចំនាយថវិកាជាតិ។ តម្លាភាព និងគណនេយ្យភាពក្នុងលទ្ធកម្មសាធារណៈ(ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ បរិក្ខារ និងថ្នាំពេទ្យ។ល។) គឺជាប្រធានបទដ៏សំខាន់ក្នុងការពិភាក្សា។ វាក៏ជួយឱ្យរដ្ឋាភិបាល មានប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងផ្ទៃក្នុងកាន់តែប្រសើរតាមរយៈការធ្វើអធិការកិច្ច និងសវនកម្មលើព័ត៌មាន និងទិន្នន័យដែលមានស្រាប់ផងដែរ។ ជាលទ្ធផល មន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលគ្រប់ជាន់ថ្នាក់ បំពេញភារកិច្ចតាមវិជ្ជាជីវៈរបស់ខ្លួនកាត់បន្ថយការអនុវត្តខុសឆ្គងក្នុងស្ថាប័នរដ្ឋបង្កើនចំណូលថវិកាជាតិ ហើយចុងក្រោយគឺបង្កើនអភិបាលកិច្ចសេវាសាធារណៈ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ ការបើកចំហព័ត៌មាន និងទិន្នន័យជួយឱ្យជំនឿទុកចិត្ត រវាងរដ្ឋាភិបាល និងសហគមន៍អន្តរជាតិ ប្រទេសម្ចាស់ជំនួយ ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ និងប្រជាពលរដ្ឋកាន់តែប្រសើរឡើង ដែលរួមចំណែកក្នុងការបង្កើនវិនិយោគទុនបរទេស ជំនួយអភិវឌ្ឍន៍លើអភិបាលកិច្ចសេវាសាធារណៈ ឬការទទួលបាន របបអនុគ្រោះពន្ធនាំចេញបន្ថែម។

ដោយឡែក សម្រាប់សង្គមស៊ីវិល អ្នកស្រាវជ្រាវ អ្នកសារព័ត៌មាន ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ វិស័យឯកជន និងភាគីពាក់ព័ន្ធ ព័ត៌មាននិងទិន្នន័យបើកទូលាយជួយឱ្យពួកគេដើរតួនាទីកាន់តែមានអត្ថន័យក្នុងការគាំទ្រ និងសហការជាមួយរដ្ឋាភិបាលដើម្បីលើកកម្ពស់គណនេយ្យភាព និងតម្លាភាពនៃការផ្តល់សេវាសាធារណៈ។ តាមរយៈការប្រើប្រាស់ ចងក្រង ឬវិភាគស៊ីជម្រៅលើព័ត៌មាន និងទិន្នន័យបើកទូលាយ តួអង្គទាំងនោះ ពិសេសសង្គម ស៊ីវិល និងអ្នកស្រាវជ្រាវអាចស្វែងរកនូវបញ្ហាប្រឈម មូលហេតុព្រមទាំងដំណោះស្រាយ ឬគោលនយោបាយថ្មីៗជុំវិញតម្លាភាព និងគណនេយ្យភាពសេវាសាធារណៈ ហើយផ្សព្វផ្សាយទៅដៃគូពាក់ព័ន្ធ។ ពួកគេក៏អាចបង្កើត និងអនុវត្តកម្មវិធីគាំទ្ររដ្ឋាភិបាល ក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហាជាក់លាក់ដែលបានរកឃើញពីការវិភាគ ថែមទាំងអាចប្រើប្រាស់ លទ្ធផលស្រាវជ្រាវ ក្នុងការតស៊ូមតិទៅរដ្ឋាភិបាលដើម្បីឱ្យមានការកែលម្អ។ ឧទាហរណ៍៖ សារៈសំខាន់នៃការបង្កើត សេវាពិនិត្យសុខភាពប្រចាំខែនៅនឹងកន្លែងការងារសម្រាប់កម្មកររោងចក្រ។ អ្នកសារព័ត៌មាន និងប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ ដើរតួនាទីជាអ្នកបញ្ជូនសារដ៏មានប្រសិទ្ធភាពនូវព័ត៌មាន ឬទិន្នន័យជុំវិញអភិបាលកិច្ចសេវាសាធារណៈទៅកាន់សាធារណជន និងភាគីពាក់ព័ន្ធ ហើយបង្កើតឱ្យមានកិច្ចពិភាក្សា និងស្វែងរកដំណោះស្រាយភ្លាមៗ។ តួអង្គខាងលើក៏ដើរតួនាទីជួយបំប្លែងទិន្នន័យ និងព័ត៌មានដើម្បីឱ្យងាយស្រួលយល់សម្រាប់ក្រុមជនងាយរងគ្រោះ ឬក្រុមភាគតិចផងដែរ រួមមាន៖ ស្ត្រី កុមារ ជនពិការ អនក្ខរជនជាដើម។ តួអង្គទាំងអស់ខាងលើ ក៏ដើរតួនាទីជាកញ្ចក់ឆ្លុះពីការអនុវត្តការងារអភិបាលកិច្ចសេវាសាធារណៈ របស់រដ្ឋាភិបាលបានផងដែរ តាមរយៈការផ្ទៀងផ្ទាត់ព័ត៌មាន និងទិន្នន័យរបស់រដ្ឋាភិបាល ជាមួយនិងប្រភពទិន្នន័យទុកចិត្តផ្សេងទៀតដើម្បីស្វែងរកភាពមិនប្រក្រតី។ ឧទាហរណ៍ ករណីរកឃើញភាពខុសគ្នាប្រមាណទឹកប្រាក់៧៥០លានដុល្លារអាមេរិក រវាងកំណត់ត្រារបស់រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ស្តីពីការនាំចេញខ្សាច់ទៅសិង្ហបុរី ធៀបនិងកំណត់ត្រារបស់សិង្ហបុរីដែលនាំចូលខ្សាច់ពីកម្ពុជា រួមទាំងទិន្នន័យរបស់ភ្នាក់ងារអង្គការសហប្រជាជាតិ។[5]

បន្ទាប់ពីការស្វែងយល់តួនាទីរបស់ព័ត៌មាន និងទិន្នន័យបើកទូលាយក្នុងការលើកកម្ពស់តម្លាភាព និងគណនេយ្យភាពសេវាសាធារណៈ យើងនឹងបន្តក្រឡេកមើលបរិបទប្រទេសកម្ពុជានាពេលបច្ចុប្បន្នជុំវិញប្រធានបទនេះ។ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបាននិងបន្តប្តេជ្ញាចិត្តពង្រឹងភាពស្អាតស្អំនៅក្នុងរដ្ឋបាលសាធារណៈជាពិសេសកំណែទម្រង់ប្រសិទ្ធភាពសេវាសាធារណៈរួមមាន៖ បង្កើនការផ្សព្វផ្សាយជាសាធារណៈ នូវព័ត៌មានបច្ចុប្បន្នភាពស្តីពីសេវាសាធារណៈ និងឯកសារគោលផ្សេងៗ ជំរុញការអនុវត្តយន្តការទទួលព័ត៌មានត្រឡប់ និងដោះស្រាយបណ្តឹងរបស់អ្នកទទួលសេវា ហើយនឹងការប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធបច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាន តាមរយៈការដាក់ចេញនូវយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ ដំណាក់កាលទី៤ និងផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ ឆ្នាំ២០១៩-២០២៣។ បើទោះជាកម្ពុជា មានឯកសារគតិយុត្តមួយចំនួនចែងអំពីសិទ្ធិប្រជាពលរដ្ឋក្នុងការទទួលបានព័ត៌មានស្តីពី ការអភិវឌ្ឍមូលដ្ឋាន និងកាតព្វកិច្ចរបស់អាជ្ញាធរក្នុងការផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មាន ច្បាប់ទាំងនោះមិនទាន់ត្រូវបានមើលឃើញថាមានភាពគ្រប់គ្រាន់នៅឡើយទេ។ កម្ពុជាបានរៀបចំសេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីសិទ្ធិទទួលព័ត៌មាន ចាប់តាំងឆ្នាំ២០១៥ ប៉ុន្តែមិនទាន់ទទួលបានការអនុម័តឱ្យប្រើប្រាស់។ យោងតាមរបាយការណ៍របស់អង្គការឃ្លាំមើលទិន្នន័យបើកទូលាយសម្រាប់ឆ្នាំ ២០១៨/២០១៩ ប្រទេសកម្ពុជាទទួលបានពិន្ទុ២៦/១០០ និងជាប់ចំណាត់ថ្នាក់១៥៤

ក្នុងចំណោមប្រទេសសរុប ១៧៨ ដែលត្រូវបានដាក់បញ្ចូលក្នុងការវាយតម្លៃអំពី ស្ថានភាពទិន្នន័យបើកទូលាយ។[6] យន្តការចងក្រង ផ្សព្វផ្សាយ រក្សាទុក និងធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពព័ត៌មាន ឬទិន្នន័យបើកទូលាយអំពីសេវាសាធារណៈក្នុងប្រទេសកម្ពុជានៅមានកម្រិត។ ប្រទេសកម្ពុជារួមទាំងប្រទេសភាគច្រើន ក្នុងតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍ មិនទាន់មាន គេហទំព័រទិន្នន័យបើកទូលាយថ្នាក់ជាតិ លើកលែងតែប្រទេសសិង្ហបុរី ឥណ្ឌូណេស៊ី និងហ្វីលីពីន។[7] កម្ពុជាទៀតសោតក៏មិនទាន់បានចូលជាសមាជិក "ភាពជាដៃគូរដ្ឋាភិបាលបើកទូលាយ OGP"។ សម្រាប់កម្ពុជា ការយល់ដឹងពីទិន្នន័យបើកទូលាយ ព្រមទាំងវិស័យបច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាន និងទំនាក់ទំនង គឺនៅមានភាពក្មេងខ្ចី។ ត្បិតរដ្ឋាភិបាលបញ្ចេញព័ត៌មានសាធារណៈប្រសើរជាងមុន ប៉ុន្តែទិន្នន័យបើកទូលាយអំពីព័ត៌មានសាធារណៈនៅមានកម្រិតតិចតួចបំផុត។ បច្ចុប្បន្នយើងឃើញមានតែ អង្គការទិន្នន័យអំពីការអភិវឌ្ឍ ដែលធ្វើការងារគួរឱ្យកត់សម្គាល់ជុំវិញព័ត៌មាន និងទិន្នន័យបើកទូលាយអំពីព័ត៌មានសាធារណៈនៅកម្ពុជា។ បើពិនិត្យមើលស្ថានភាពប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជាវិញ ស្ទើរតែទាំងអស់ (៩៩.៩%)និយាយថា ពួកគេមិនដែលបានឃើញឯកសារស្តីពីថវិកាដែលរៀបចំដោយរដ្ឋាភិបាល ហើយប្រមាណ ៩៨.៩% មិនដែលព្យាយាមស្វែងរកព័ត៌មានអំពីថវិកាជាតិឡើយ នេះបើតាមលទ្ធផលនៃការស្ទង់មតិថ្នាក់ជាតិរបស់អង្គការតម្លាភាពកម្ពុជាឆ្នាំ ២០១៨។[8] ផ្អែកលើរបាយការណ៍របស់វិទ្យាស្ថានបើកទូលាយដែលចេញផ្សាយចុងក្រោយក្នុងឆ្នាំ២០១៦[9]ប្រជាជនកម្ពុជាប្រហែល ៩៦% មានទូរសព្ទប្រើប្រាស់ ហើយជិតពាក់កណ្តាល (៤៨%) ជាប្រភេទទូរសព្ទវៃឆ្លាត។ ការស្ទង់មតិនេះរកឃើញផងដែរថា អ៊ីនធឺណិត ឬបណ្តាញសង្គមហ្វេសប៊ុកបានក្លាយជាប្រភពដ៏សំខាន់បំផុតសម្រាប់ប្រជាជនកម្ពុជាក្នុងការទទួលបានព័ត៌មាន។

ដើម្បីឆ្លើយតបនឹងបញ្ហាប្រឈមនាពេលបច្ចុប្បន្ន និងឈានទៅសម្រេចបាននូវ គោលដៅលើកកម្ពស់អភិបាលកិច្ចសេវាសាធារណៈ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាគួរប្រឹងប្រែងឱ្យកាន់តែខ្លាំងបន្ថែមទៀត ក្នុងការទាញយកប្រយោជន៍ពី ព័ត៌មាន និងទិន្នន័យបើកទូលាយ។ ការពន្លឿនការអនុម័ត និងការអនុវត្តឱ្យមានប្រសិទ្ធភាពនូវបទប្បញ្ញត្តិស្តីពីសិទ្ធិទទួលព័ត៌មាន គឺជាជំហានដំបូង។ ការបញ្ចេញ រក្សាទុក និងធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពព័ត៌មានសាធារណៈឱ្យកាន់តែទូលំទូលាយលើគ្រប់វិស័យ ហើយរៀបចំទៅតាមទម្រង់ ដែលងាយស្រួលយល់ចំពោះមនុស្សភាគច្រើន គឺជាការងារស្នូល។ រដ្ឋាភិបាលគួរពិចារណា បង្កើតគេហទំព័រទិន្នន័យបើកទូលាយថ្នាក់ជាតិ ដើម្បីប្រមូលផ្តុំទិន្នន័យសាធារណៈទាំងអស់នៅមួយកន្លែង ដែលសាធារណជនងាយស្រួលស្វែងរក ពេលពួកគេត្រូវការ។ ការងារនេះអាចចាប់ផ្តើមដោយអនុវត្តឧបករណ៍វាយតម្លៃស្តីពីការត្រៀមខ្លួនរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលសម្រាប់ទិន្នន័យបើកទូលាយ (Open Data Readiness Assessment) ដែលត្រូវបានរៀបចំដោយធនាគារពិភពលោក។[10] ការបង្ហាញព័ត៌មាន និងទិន្នន័យទៅតាមទម្រង់ងាយស្រួលយល់សម្រាប់ក្រុមមនុស្សផ្សេងៗ ពោលគឺទម្រង់ទិន្នន័យអន្តរកម្ម(Interactive data) ដូចជា៖ ការប្រើប្រាស់ផែនទីភូមិសាស្ត្រ (GIS) ទស្សនីយភាពទិន្នន័យ (Data visualization)។ល។ ហើយនិងទម្រង់ផ្សេងទៀតរួមមាន៖ ក្រាហ្វិកព័ត៌មាន ឯកសារសំឡេង វីដេអូជាដើម។ រដ្ឋាភិបាលក៏ត្រូវយកចិត្តទុកដាក់ផងដែរនូវការប្រមូលព័ត៌មានត្រឡប់ពីអ្នកប្រើប្រាស់សេវាសាធារណៈ។ ដូចគ្នាដែរ ប្រជាពលរដ្ឋ និងស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ រួមមាន៖ សង្គមស៊ីវិល ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ អ្នកសារព័ត៌មាន

ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ ឬវិស័យឯកជនគួរប្រតិបត្តិការការងារប្រចាំថ្ងៃទៅតាមជំនាញ និងបេសកកម្មរបស់ខ្លួនដើម្បីគាំទ្ររដ្ឋាភិបាលក្នុងការលើកកម្ពស់តម្លាភាពនិងគណនេយ្យភាពនៃការផ្តល់សេវាសាធារណៈ តាមរយៈការពង្រឹងវិសាលភាពព័ត៌មាន និងទិន្នន័យបើកទូលាយអំពីសេវាសាធារណៈ និងកិច្ចការងារផ្សេងៗទៀត។

ជារួមមក ព័ត៌មាន និងទិន្នន័យបើកទូលាយដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការលើកកម្ពស់តម្លាភាព និងគណនេយ្យភាពនៃការផ្តល់សេវាសាធារណៈ។ ហើយប្រទេសកម្ពុជានៅមានការងារច្រើនទៀតត្រូវធ្វើ ដើម្បីលើកកម្ពស់អភិបាលកិច្ចសេវាសាធារណៈរបស់ខ្លួន។ ការវិនិយោគលើ ព័ត៌មាន និងទិន្នន័យបើកទូលាយអំពីសេវាសាធារណៈ គឺជាជម្រើសដ៏ល្អប្រសើរដែលនឹងនាំយកផលប្រយោជន៍ឥតគណនា ចំពោះការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយចីរភាព និងជានាកម្រិតប្រកួតប្រជែងរបស់ខ្លួននៅលើពិភពលោក។ ធនាគារពិភពលោកបានចងក្រងករណីសិក្សានៅប្រទេសជាច្រើន ដែលបង្ហាញពីភាពជោគជ័យក្នុងការងារនេះ រួមទាំងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍដែលមានបរិបទស្រដៀងកម្ពុជាទៀតផង។[11] យ៉ាងណាក៏ដោយ ការ ងារនេះមិនអាចសម្រេចទៅបាន ដោយសារតែកិច្ចខំប្រឹងប្រែងរបស់រដ្ឋាភិបាលម្ខាងនោះទេ ការរួមចំណែកពីភាគីពាក់ព័ន្ធក៏មានសារៈសំខាន់ដូចគ្នា។

តាមរយៈអត្ថបទនេះ លោកអ្នកនឹងទទួលបានព័ត៌មាន ព្រមទាំងចំណេះដឹងដែលបកស្រាយនូវចម្ងល់ខាងលើ៕

ឯកសារពិគ្រោះយោបល់

---

[1] *យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ ដំណាក់កាលទី៤ នីតិកាលទី៦*, ២០១៨, រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា, https://moicms.interior.gov.kh/view/file/1542165686.pdf

[2] *ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ ឆ្នាំ២០១៩-២០២៣*, ២០១៩, រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា, https://www.moeys.gov.kh/index.php/kh/policies-and-strategies/3179.html

[3] *គេហទំព័រអង្គការទិន្នន័យអំពីការអភិវឌ្ឍ (ODC)*, https://opendevelopmentcambodia.net/km/

[4] *What is Open Data?*, Open Knowledge Foundation, https://opendatahandbook.org/guide/en/what-is-open-data/

[5] *Alex Willemyns and Mech Dara: Singapore's data mirrors UN's on Cambodia's sand export numbers*, ២០១៦, កាសែតភ្នំពេញប៉ុស្តិ៍, https://www.phnompenhpost.com/national/singapores-data-mirrors-uns-cambodias-sand-export-numbers

[6] *The 2018/19 Open Data Inventory (ODIN)*, 2019, Open Data Watch, http://odin.opendatawatch.com/report/pressReport

[7] *National open data platform*, Data.gov, https://www.data.gov/open-gov/

[8] *Drs Sabina Lawreniuk & Laurie Parsons: គណនេយ្យភាព និងតម្លាភាពនៃដំណើរការថវិកា*, ២០១៨, អង្គការតម្លាភាពកម្ពុជា, http://ticambodia.org/library/

[9] *ការស្ទង់មតិអំពីការប្រើប្រាស់ទូរសព្ទដៃ និងអ៊ីនធឺណិតនៅកម្ពុជា*, ២០១៦, វិទ្យាស្ថានបើកទូលាយ, https://open.org.kh/en/reports

[10] *Open Data Readiness Assessment (ODRA)*, World Bank, http://opendatatoolkit.worldbank.org/en/odra.html

[11] Open Data for Sustainable Development, 2015, World Bank, http://pubdocs.worldbank.org/en/741081441230716917/Open-Data-for-Sustainable-development-PN-FINAL-ONLINE-September1.pdf

រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ១៩ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ២០២០

"តួនាទីនៃទិន្នន័យបើកទូលាយ និងព័ត៌មានក្នុងការលើកកម្ពស់តម្លាភាព និងគណនេយ្យភាព ក្នុងការផ្តល់សេវាសាធារណៈនៅកម្ពុជា"

សែម ពិសី*

ជ័យលាភីលេខ៣ ការប្រកួតសំណេរទិវាទិន្នន័យបើកទូលាយឆ្នាំ ២០២០

សេចក្តីផ្តើម

មួយទសវត្សរ៍ចុងក្រោយនេះ កម្ពុជាបានក្លាយជាប្រទេស មានសន្ទុះសេដ្ឋកិច្ចរីកចម្រើនយ៉ាងឆាប់រហ័សស្មើរគ្រប់វិស័យនៅក្នុងតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍។ យោងតាមការព្យាករណ៍ពីសំណាក់ ស្ថាប័នអន្តរជាតិធំៗ ចំនួន៣ គឺធនាគារ អភិវឌ្ឍន៍អាស៊ី ធនាគារ ពិភពលោក និងស្ថាប័នរូបិយវត្ថុអន្តរជាតិ ឆ្នាំ២០១៩ ដោយបានព្យាករពីកំណើនសេដ្ឋកិច្ចរបស់កម្ពុជាថា នៅតែរក្សាបានក្នុងកំណើន ៧% តួរលេខនេះបង្ហាញថា រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា បានអនុវត្តគោលនយោបាយសេដ្ឋកិច្ចនិងពាណិជ្ជកម្មល្អប្រសើរព្រមទាំងជំរុញស្មើគ្រប់វិស័យទាំងអស់ ឲ្យមានសន្ទុះខ្លាំងក្លាក្នុងការលើកកម្ពស់តម្លាភាព និងគណនេយ្យភាពក្នុងការផ្តល់សេវាសាធារណៈនៅកម្ពុជាជាដើម។

ខណៈដែលប្រទេសកម្ពុជា បន្តការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច និងសង្គមដោយរក្សាបានកំណើនគួរឲ្យកោតសរសើរនេះ កម្ពុជាក៏កំពុងខិតខំប្រឹងប្រែងប្រកួតប្រជែងសេដ្ឋកិច្ច និងពាណិជ្ជកម្មទាំងក្នុងក្របខណ្ឌតំបន់ និងកសាងខឿនសេដ្ឋកិច្ចរបស់ខ្លួនឲ្យរឹងមាំ ដោយទាមទារសក្តានុពលធនធនធានមនុស្ស កម្លាំងពលកម្ម ព្រមទាំងគំនិតច្នៃប្រឌិតថ្មីៗ ឬនវានុវត្តន៍ក្នុងការប្រើប្រាស់ទន្និន័យបើកទូលាយ និងព័ត៌មានចាំបាច់បំផុត។ ទន្និន័យបើកទូលាយ និងព័ត៌មាននេះ ប្រជាពលរដ្ឋ ពិសេសយុវជនកម្ពុជា នឹងក្លាយជាចលករសំខាន់បំផុត ដែលត្រូវត្រៀមខ្លួនដើរតាមព័ត៌មាន ប្រើប្រាស់ព័ត៌មាន និងចូលរួមបង្កើតគំនិតថ្មីៗក្នុងការប្រើប្រាស់ទន្និន័យ និងព័ត៌មាន ក្នុងការរួមចំណែកលើកកម្ពស់តម្លាភាព និងគណនេយ្យភាពក្នុងការផ្តល់សេវាសាធារណៈនៅកម្ពុជា។

ប៉ុន្តែទោះជាយ៉ាងណា ការគិតគូរដល់តួនាទីនៃទិន្នន័យបើកទូលាយ និងព័ត៌មានក្នុងការលើកកម្ពស់តម្លាភាពនិងគណនេយ្យភាពក្នុងការផ្តល់សេវាសាធារណៈនៅកម្ពុជានេះ ត្រូវមានការចូលរួម ពីតួអង្គបីសំខាន់ៗក្នុងដំណើរដ៏វែងឆ្ងាយទៅអនាគតកាលខាងមុខ ក្នុងនោះមានប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជា វិស័យឯកជននៅកម្ពុជា ព្រមទាំងតួអង្គរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា។

ហេតុអ្វីត្រូវនិយាយដល់តួនាទីនៃទិន្នន័យបើកទូលាយ និងព័ត៌មាន?

ខណៈដែលប្រទេសកម្ពុជាបន្តការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច និងសង្គមដោយរក្សាបានកំណើនគួរឲ្យកត់សម្គាល់នេះ និងស្របពេលបច្ចុប្បន្នការវិនិយោគបរទេសនានានៅកម្ពុជាកំពុងមានការរីកលូតលាស់ឥតឈប់ឈរ។ យ៉ាង

---

* **សែម ពិសី** បច្ចុប្បន្ននាងជាអ្នកសារព័ត៌មានឯករាជ្យ (Freelancer)។

(រក្សាសិទ្ធិអត្ថបទដោយស្មេរ សែម ពិសី និងកម្មវិធីការប្រកួតប្រជែងសំណេរយុវជនសម្រាប់ព្រឹត្តិការណ៍ទិន្នន័យបើកទូលាយ ២០២០)